

- пр. з мистецтвознавства, архітектурознав. і культурології; Акад. мистец. України, Ін-т пробл. сучас. мистец.; ред. В.Д. Сидоренко. – К.: Фенікс, 2005. – Вип. 5. – 2008. – С. 94-111.
3. Кречетников К.Г. Интеграция дисциплин в учебном процессе [Электронный ресурс] / К.Г. Кречетников // Образовательные технологии и общество. – КГТИ. – 2002. – Режим доступа до ст.: <http://aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2001/krechetnikov.html>. – Назва з екрану.
4. Кузнецов С.Г. Функціональна трансформація міської забудови / С.Г. Кузнецов, І.І. Ананян, Л.М. Богак // Сучасне промислове і цивільне будівництво. Том 3. – № 2. – 2006. – С. 63-69.
5. Рипкема Д. Экономика исторического наследия. Практическое пособие для руководителей / Д. Рипкема; пер. с англ. – М., 2006.
6. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во УНЦ ДО, 2005. – 222 с.

П.А. РЫЧКОВ, И.М. СЕРГИЮК. ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И РЕНОВАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОГО АРХИТЕКТУРНОГО НАСЛЕДИЯ В КОНТЕКСТЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПРЕДМЕТОВ (НА ПРИМЕРЕ ВОЕННЫХ ГАРНИЗОНОВ ВОЛЫНИ)

Резюме. В статье рассмотрены предложения по внедрению объединенных образовательных курсов по сохранению и реновации регионального архитектурного наследия; определена междисциплинарная связь этой проблематики и пути ее решения.

Ключевые слова: междисциплинарные связи, интеграция, сохранение и реновация региональной архитектуры, профессиональная подготовка.

P.A. RUCHKOV, I.M. SERHIUK. PROBLEMS OF PRESERVATION AND RENOVATION OF REGIONAL ARCHITECTURAL HERITAGE IN CONTEXT OF INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS OF SPECIALIZED SUBJECTS (ON EXAMPLE OF VOLYN MILITARY GARRISONS)

The summary. The article discusses an implementing joint offers training courses on preservation and renovation of regional architectural heritage; defined interdisciplinary relationship of this issue and ways to resolve it.

Key words: interdisciplinary communication, integration, preservation and renovation of regional architectural heritage, professional training.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Я.В. Сверлюк.

Одержано редакцією 20.03.2017 р.

УДК: 378

М.М. КОЗЯР, С.В. МЕЛЬНИК

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. У статті розглянуто проблему формування професійної компетентності майбутніх архітекторів у процесі фахової підготовки вищого навчального закладу, для розв'язання якої запропоновано спиратись на сучасні педагогічні дослідження в розрізі культурно-історичного, економічного, філософського, соціологічного, організаційно-управлінського, педагогічного, інформаційного, психологічного та правового напрямів.

Ключові слова: архітектор, архітектурна освіта, компетентнісний підхід, професійна компетентність, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Технічний прогрес не стоїть на місці, технології будівництва постійно ускладнюються, а разом з ними і професія архітектора. Завдання, які ставляться перед архітекторами, змінюються, і компетенція сучасного фахівця визначається більш чітко, ніж раніше. У цих умовах головним завданням системи вищої професійної освіти є посилення уваги до проблеми підготовки випускників архітектурного профілю якісно нового рівня, а саме: формування активної творчої особистості, здатної самостійно визначати і вирішувати комплексні проектно-технічні проблеми, що виходять за межі стандартних ситуацій, а також проектувати складні та функціональні містобудівні об'єкти.

Сучасне розуміння архітектурної освіти передбачає формування майбутнього архітектора як компетентного фахівця, здатного творчо мислити, який володіє розвинутими професійними якостями, відчуває потребу в самоактуалізації, саморозвитку, реалізації свого потенціалу [8; 11]. Водночас, аналіз теорії та практики архітектурної освіти свідчить, що рівень професійної підготовки архітекторів в Україні переважно не відповідає міжнародним стандартам і вимогам інформаційного суспільства, що негативно позначається на продуктах їхньої діяльності. Як дієвий механізм підвищення якості вищої освіти, її відповідності вимогам сучасності дослідники розглядають компетентнісний підхід. При цьому інтегративним показником якості професійної підготовки фахівця є не сума отриманих знань, вмінь та навичок, а професійна компетентність. Названі обставини дозволяють розглядати проблему формування спеціальних знань і умінь студентів вищого навчального закладу (ВНЗ) спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» актуально та своєчасно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури засвідчив, що вітчизняні та зарубіжні вчені завжди приділяли належну увагу дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі, зокрема, в організації навчального процесу (А. Алексюк, С. Архангельський, В. Беспалько, Б. Бархін, Н. Ничкало, О. Пехота, С. Харченко та інші) та формуванню професійної компетентності фахівців різних галузей знань

(В. Байденко, Н. Бібік, Е. Зеєр, І. Зимня, Н. Кузьміна, О. Локшина, О. Овчарук, А. Хуторської та ін.) [1-4; 7; 9-14].

У дисертаційних роботах останніх років розкриваються різні аспекти підготовки фахівців будівельної галузі (архітекторів, дизайнерів, містобудівельників) у ВНЗ, зокрема, формування інформаційної культури майбутніх архітекторів – В.А. Литвин; формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів – С.М. Карпова [6]; формування термінологічної компетентності майбутніх графічних дизайнерів – Н.В. Школяр; теоретико-методичні основи образотворчої підготовки архітекторів – О.О. Кайдановська [5].

Вектором вітчизняної професійної освіти у сфері архітектури та будівництва безспідставно вважається творчість, тобто розуміння і усвідомлення кожним студентом свого місця у світі "генерації ідей", розвиток особистісних, інтелектуальних, культурних і духовно-моральних якостей як фахівця і виконавця. Дослідники поняття сучасного професіоналізму пов'язують із створенням у вищому навчальному закладі (ВНЗ) умов для формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців. Відповідно з цим психолого-педагогічна підготовка фахівця сфери архітектури та містобудування вимагає досягнення органічної єдності теорії та практики.

Постановка завдання. Як показує практика та аналіз науково-педагогічної й методичної літератури, ця проблема є складною і в теоретичному, і в практичному аспектах. Однак існує достатня кількість науково-педагогічної літератури, яка з огляду на свою теоретичну та практичну значимість може стати науковим підґрунтям сучасних досліджень у цій галузі. Можна вважати, що звернення вчених до вирішення проблеми професійної підготовки й формування професійної компетентності майбутніх фахівців-архітекторів є певною науково-педагогічною проблемою.

Мета статті – Розглянути проблему формування професійної компетентності майбутніх фахівців-архітекторів в процесі професійної підготовки як психолого-педагогічну та визначення напрямів її дослідження.

Виклад основного матеріалу. Теоретична складність проблеми полягає у невеликій кількості науково-педагогічних теорій, концепцій, інноваційних технологій формування професійної компетентності фахівців нової спеціальності, оскільки до прийняття оновленого Переліку галузей знань і спеціальностей підготовка фахівців відбувалася за спеціальністю «Архітектура будівель та споруд», яка відносилась до галузі знань 0601 «Будівництво та архітектура». Тобто, на сучасному етапі розвитку науки, технологій і виробництва у майбутнього фахівця за новою спеціальністю в процесі професійної підготовки мають сформуватися такі професійно важливі якості, які дозволять йому проявити готовність до професійної діяльності саме в галузі спеціальних знань 191 «Архітектура та містобудування».

На думку російського дослідника І.О. Зимньої зародження компетентісно орієнтованої освіти ("competence-based education") відбулось в США в 70-х роках ХХ століття. Одним із батьків компетентісного підходу можна вважати відомого американського лінгвіста Ноама Хомського, який оперував терміном «лінгвістична компетентність». В ті ж роки Д. Хайс ввів в обіг термін «комунікативна компетентність». І.О. Зимня відзначає, що період 1960-1970 років є першим етапом становлення компетентісно орієнтованої освіти, під час якого в наукову термінологічну базу введена дефініція «компетенція», створені передумови до розмежування понять «компетенція» та «компетентність» [4].

На другому етапі (1970-1990 роки) відбувалось застосування категорій компетенція та компетентність в процесі навчання іноземним мовам, управлінню та менеджменту. У 1984 році була опублікована праця британця Дж. Равена «Компетентність в сучасному суспільстві», в якій він робить висновок, що саме компетентності є умовою досягнення успіху в будь-якій професії. Науковцем досліджувалася «природа компетентності», визначались найбільш затребувані компетенції, підкреслювалася роль мотивації та необхідність створення «розвиваючого середовища» для формування та розвитку компетентності. На думку Дж. Равена компетентність складається з багатьох компонентів, деякі з них належать до когнітивної, а інші до емоційної сфери, ці компоненти можуть взаємозамінювати одне одного як складові ефективної діяльності [12].

На третьому етапі утвердження компетентісного підходу (1990-2001 роки) відбувається активне використання терміну «компетентність» в освіті. Починається впровадження теоретичних напрацювань у сфері компетентісного підходу в педагогічну практику. З цього моменту компетентісний підхід на пострадянському просторі, в Україні зокрема, активно поширюється, цьому сприяє приєднання нашої держави до Болонського процесу. У 1996 році з'являється термін «ключові компетентності» ("key competencies"), які повинні здобувати студенти як для успішної роботи, так і для подальшого навчання. Формулювання таких компетентностей визнається в Раді Європи як вкрай важливе, оскільки має сприяти збереженню відкритого демократичного суспільства, економічним змінам, відповідати новим вимогам на ринку праці тощо.

Таким чином, період кінця ХХ – початку ХХІ століть характеризується зміною освітньої парадигми, переходом від концепції навчання, орієнтованої на здобуття ЗУН (знань, умінь та навичок) до освіти, метою якої є формування певного кола компетентностей.

Аналізуючи проблему формування професійної компетентності майбутніх архітекторів у процесі професійної підготовки, маємо зазначити, що вона носить багатоаспектний характер і може розглядатися в різних контекстах. Тож дослідження проблеми в філософсько-освітньому напрямі має зосередитися на встановленні ролі вищої освіти в системі освіти взагалі, з'ясуванні значимості такої освіти для індивіда, наданні філософського осмислення процесу набуття знань, умінь і навичок ним як майбутнього фахівця.

Формування професійної компетентності фахівців у культурно-історичному аспекті має відбуватись у вивченні історії еволюційних змін стилів архітектурного мистецтва, ознайомленні з сучасними містобудівельними об'єктами, домінуючими тенденціями розвитку у світовій архітектурній царині та прогресивними традиціями регіональних архітектурних шкіл. Це необхідно для формування у майбутніх архітекторів власного архітектурного стилю, художньо-мистецького, естетичного смаку, нестандартного мислення, новаторського підходу до вирішення проблем, утвердженні в них світоглядних якостей і морально-етичних, полікультурних цінностей.

Пошук власних шляхів розвитку архітектури, архітектурної освіти вимагають кардинальних змін в

організаційно-управлінському аспекті підготовки майбутніх фахівців. Актуальним стає розвиток автономії ВНЗ та академічної свободи учасників освітнього процесу, незалежність і самостійність у виборі освітньо-професійних програм підготовки, добору та розстановки науково-педагогічних кадрів, неперервності освіти всіх рівнів, створення умов для освіти протягом життя. А найголовніше – міжнародна інтеграція системи Вищої освіти України в Європейський освітній простір.

Вирішення проблеми в економічній площині слід розглядати в створенні умов для гармонійної взаємодії національної системи освіти, науки, бізнесу та держави з метою підготовки конкурентоспроможного фахівця, забезпечення збалансованості структури та обсягу підготовки майбутніх фахівців з урахуванням потреб особи, інтересів держави, територіальних громад і роботодавців.

Загалом систему вищої освіти можна розглядати як соціальний інститут, де реалізується процес соціалізації молоді, підготовка і залучення її до життя суспільства через навчання та виховання. Специфічність цього процесу полягає в тому, що відбувається він планомірно, цілеспрямовано, систематично й за допомогою певних чинників під керівництвом наставників. Тож вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця-архітектора в соціологічному аспекті полягає у визначенні суспільних умов функціонування й розвитку сучасної системи вищої освіти в соціалізації особистості.

Перехід до інформаційного суспільства, наслідки науково-технічної революції стали причиною появи нових стандартів підготовки фахівців, зокрема в інформаційному аспекті. Суцільне поширення комп'ютерних технологій та Інтернет-технологій знецінило вартість суто енциклопедичних знань та потребу накопичення великих обсягів інформації. Важливішим стає здатність до критичного аналізу та опрацювання потоку інформації, а головне, вміння творчо застосовувати ці знання для вдосконалення методик комп'ютерного моделювання архітектурних об'єктів, автоматизації та оптимізації професійної діяльності, самовдосконалення та самоосвіти. Таким чином розширюються можливості та зміст компетентнісного підходу.

Водночас значущим нині постає питання формування професійної компетентності як складової цінностей та майстерності майбутніх архітекторів. Однак розвиток професійних умінь можливий лише з позиції системного підходу до аналізу поняття «професійна компетентність», розгляду її сутності, особливостей та видів. Тому розв'язання зазначеної проблеми в педагогічному аспекті слід зосередити на розгляді змісту, цілей, принципів і методів архітектурної освіти, а також сутності та ролі професійної компетентності в системі фахової підготовки.

Динамічний світ навколо нас більше, ніж коли потребує ефективного керівництва в усіх сферах суспільного життя. Нині економіці країни необхідні фахівці, які здатні працювати активно, зацікавлено, з новаторським підходом та з високою професійною майстерністю, здатні приймати ефективні рішення. Тож дослідження зазначеної проблеми в психологічному аспекті полягає в формуванні у майбутнього фахівця нового стратегічного мислення, раціональної поведінки, відповідності процесу формування професійної компетентності та прагненню до аналізу результатів власної і колективної діяльності.

Проте для реалізації вищезазначених шляхів вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутніх архітекторів не менш важливим є правовий аспект. Новоприйнятий Закон України «Про вищу освіту» істотно змінює систему стандартів у сфері вищої освіти, адже саме вони мають стати основою для оцінювання якості вищої освіти, ліцензування та акредитації освітніх програм у вищих навчальних закладах. Законом також передбачається, що стандарт вищої освіти за кожною спеціальністю має розробляти центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать вищі, і галузевих об'єднань організацій роботодавців, а останнім етапом – затверджуються за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [10].

Тож, в правовому аспекті розв'язання проблеми формування професійної компетентності майбутніх архітекторів має відбуватися шляхом затвердження відповідної нормативно-правової бази щодо організації навчально-виховного процесу, розроблення стандартів вищої освіти, в яких будуть визначені певні вимоги до освітньої програми, а найважливіше й перелік компетентностей майбутнього фахівця.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведений аналіз дозволив висвітлити проблему формування професійної компетентності майбутніх архітекторів у процесі професійної підготовки як психолого-педагогічну, для розв'язання якої доцільно спиратись і на історико-педагогічні наукові дослідження, і на сучасні педагогічні дослідження в розрізі культурно-історичного, філософського, економічного, соціологічного, організаційно-управлінського, педагогічного, інформаційного, психологічного та правового аспектів. Такий підхід дозволить зробити розгляд даної проблеми в різних контекстах, що дасть можливість досягти очікуваних результатів у формуванні професійно важливих якостей, які забезпечать конкурентоспроможність майбутнього фахівця на ринку праці. Розвиток вітчизняної вищої освіти слід розглядати в контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, зокрема європейських. Розглянуто особливості, зміст та етапи розвитку компетентно орієнтованої освіти у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей.

Порушені в статті питання, звичайно, не є вичерпаними й потребують доповнень і уточнень щодо складових системи професійних умінь, компетенцій майбутнього фахівця в архітектурно-містобудівельній сфері у процесі фахової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч. для студ., асп. та молодих викладачів вищ. навч. закл. / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерности, основы и методы: учеб.-метод. пособие / С.И. Архангельский. – М.: Высш. шк., 1980. – 368 с.

3. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии образования / В.П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1995. – 100 с.
4. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании: автор. версия / И.А. Зимняя. – М.: Исслед. центр проблем качества подготовки спец-ов, 2004. – 42 с.
5. Кайдановська О.О. Образотворча підготовка архітекторів у вищому навчальному закладі: монографія / О.О. Кайдановська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 368 с.
6. Карпова С.М. Формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С.М. Карпова. – Одеса, 2013. – 327 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук [та ін.]; під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрану.
9. Пехота О.М. Особистісно-орієнтоване навчання: підготовка вчителя: [монографія] / О.М. Пехота, А.М. Старєва. – Миколаїв: Вид-во «Ліон», 2006. – 272 с.
10. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>. – Назва з екрану.
11. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk>. – Назва з екрану.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М.: Когито-центр, 2002. – 400 с.
13. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології: навч.-метод. посіб. / С.Я. Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 552 с.
14. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.

Н.Н. КОЗЯР, С.В. МЕЛЬНИК. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ АРХИТЕКТОРОВ В ПРОЦЕССЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Резюме. В статье рассмотрена проблема формирования профессиональной компетентности будущих архитекторов в процессе профессиональной подготовки в условиях высшего учебного заведения, для решения которой предложено полагаться на современные педагогические исследования в контексте культурно-исторического, экономического, философского, социологического, организационно-управленческого, педагогического, информационного, психологического и юридического направлений.

Ключевые слова: архитектор, архитектурное образование, компетентностный подход, профессиональная компетентность, конкурентоспособность.

M.M. KOZYAR, S.V. MELNYK. FORMATION PROBLEMS OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN PROCESS OF OCCUPATIONAL TRAINING IN FUTURE ARCHITECTS

The summary. The article presents the problems of professional competence in process of occupational training in future architects. To solve this problem, it was suggested the use of modern educational research in terms of cultural and historical, economic, philosophical, sociological, organizational management, pedagogical, information, psychological, juridical aspects (directions).

Key words: architect, a architectural education, competence approach, professional competence, competitiveness.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. дійсний член АПСН С.В. Лісова.

Одержано редакцією 06.03.2017 р.

УДК: 378.147

Н.М. КАЛАНДИРЕЦЬ

СПЕЦКУРС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРНИКІВ

Резюме. У статті представлено теоретичне узагальнення і практичне розв'язання наукової проблеми формування підприємницької компетентності майбутніх економістів аграрного профілю в процесі викладання спецкурсу «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників». Обґрунтовано необхідність введення даного спецкурсу для оптимізації процесу розвитку досліджуваної компетентності за допомогою інтерактивних методів навчання, а також запропоновано його приблизну програму.

Ключові слова: спецкурс, підприємницька компетентність, професійна підготовка, майбутній економіст-аграрник, навчальна програма, змістовий модуль, інтерактивні методи навчання.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс сьогодні стає все більш привабливим сектором розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Все частіше, використовуючи сучасні підприємницькі знання і досвід, молодь починає будувати свою кар'єру в сфері сільського господарства. Відтак у просторі фахової освіти майбутніх

© Н.М. Каландирець, 2017